

MINISTER EDUKACJI NARODOWEJ

DZSE-3-TSZ-0401-63/10

Warszawa, 2010-11-15

Sz. P.

Bogdan Borusewicz

Marszałek Senatu

Rzeczypospolitej Polski

SEKRETARIAT
Biura Prac Senackich
Wpłynęło dn. 17.11.2010
nr 8932 podpis.....

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na oświadczenie BPS/DSK-043-2995/10 złożone przez Senatora RP Stanisława Bisztygę na 63 posiedzeniu Senatu w dniu 21 października 2010 r., uprzejmie wyjaśniam, że prawo oświatowe zapewnia warunki do podejmowania wszechstronnych działań wychowawczych i profilaktycznych przez szkoły i placówki systemu oświaty i przygotowania kadry pedagogicznej do realizacji tych zadań.

Kształcenie i wychowanie dzieci i młodzieży w polskich szkołach odbywa się w oparciu o podstawę programową wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół.

Począwszy od 1 września 2009 roku w klasach I szkoły podstawowej i w klasach I gimnazjum stosowana jest podstawa programowa określona rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół. (Dz. U. z 2009 r. Nr 4, poz.17). W pozostałych klasach aż do zakończenia cyklu kształcenia stosowana jest dotychczasowa podstawa programowa kształcenia ogólnego określona w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 lutego 2002 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. Nr 51, poz. 458, z późn. zm.).

Zgodnie z podstawą programową przyjętą rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r., działalność edukacyjna szkoły jest określona przez:

- 1) szkolny zestaw programów nauczania, który uwzględniając wymiar wychowawczy, obejmuje całą działalność szkoły z punktu widzenia dydaktycznego;
- 2) program wychowawczy szkoły obejmujący wszystkie treści i działania o charakterze wychowawczym;
- 3) program profilaktyki dostosowany do potrzeb rozwojowych uczniów oraz potrzeb danego środowiska, obejmujący wszystkie treści i działania o charakterze profilaktycznym.

Programy te tworzą spójną całość i muszą uwzględniać wszystkie wymagania opisane w podstawie programowej.

Nauczyciele realizują wspomniane wyżej programy, uwzględniając indywidualną pracę z uczniem na obowiązkowych i dodatkowych zajęciach edukacyjnych.

Podstawa programowa w zakresie edukacji społecznej zawiera ważne cele wychowawcze, formujące postawy uczniów. Przekazywana wiedza uświadamia uczniom różnorodność postaw i zachowań ludzkich, uczy uprzejmości i tolerancji dla innych. Wiedza z tego zakresu pozwala dokonywać refleksji nad sobą i otoczeniem społecznym, a jednocześnie uczy wyrażania opinii i wartościowania zjawisk społecznych na poziomie społeczności szkolnej i społeczności lokalnej.

W edukacji społecznej uczniowie nabywają ważnych umiejętności uczestnictwa w grupie, porozumiewania się z innymi oraz przyjmowania odpowiedzialności za siebie i rozwiązywania konfliktów.

W gimnazjum i w szkołach ponadgimnazjalnych przedmiot *wiedza o społeczeństwie* ma wyposażyć uczniów w wiedzę, umiejętności i postawy obywatelskie, które umożliwią uczniom odpowiedzialne i skuteczne uczestnictwo w życiu publicznym. Przedmiot ten rozwija szacunek do innych ludzi, grup społecznych, kultur i narodów.

W ramach programów wychowawczych, szkoły podejmują wieloaspektowe działania wychowawcze, w których określają kryteria dopuszczalnych zachowań, a naganne zachowania uczniów poddawane są odpowiedniej sankcji, z drugiej strony szkoła wspiera i utrwala aktywną postawę sprzeciwu wobec zachowań niewłaściwych.

Programy wychowawcze uświadamiają uczniom konsekwencje związane z określonymi zachowaniami nagannymi jednocześnie wspierają alternatywne, pozytywne wzorce działania.

Równolegle realizowany jest szkolny program profilaktyki, który powstaje na bazie dokonanej diagnozy, identyfikuje czynniki ryzyka, czynniki chroniące, problemowe zachowania dzieci i młodzieży oraz opisuje plan działań jakie szkoła lub placówka podejmuje w celu poprawy sytuacji. Szkolne programy profilaktyki w rozwiązywaniu problemów uwzględniają ścisłą współpracę z rodzicami i środowiskiem lokalnym.

W szkolnych programach profilaktyki opisane są działania, jakie szkoła podejmuje w celu poprawy poziomu bezpieczeństwa na jej terenie i w okolicy. Ponadto są w nich zawarte m.in. działania dotyczące: wewnątrzszkolnych form doskonalenia nauczycieli z zakresu profilaktyki i podejmowania wczesnej interwencji w różnorodnych sytuacjach zagrożeń m.in. przemocy, uzależnień itp. Za realizację tych działań odpowiada dyrektor szkoły.

Zgodnie z ustawą z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.) nadzór pedagogiczny nad publicznymi i niepublicznymi szkołami i placówkami na obszarze województwa sprawuje kurator oświaty. Jego zadaniem jest współdziałanie z właściwymi organami, organizacjami i innymi podmiotami w sprawach dotyczących warunków rozwoju dzieci i młodzieży, w tym przeciwdziałaniu zjawiskom patologii społecznej.

Szkoły i placówki systemu oświaty w realizacji działań zapobiegawczych są merytorycznie wspierane przez Ośrodek Rozwoju Edukacji (dalej ORE).

Pracownia Wychowania i Profilaktyki w ORE prowadzi Bank programów spełniających kryteria programów dobrej jakości. Autorami tych programów są instytuty badawcze np: Instytut Psychologii Zdrowia, Pracownia Pro-M w Instytucie Psychiatrii i Neurologii oraz liczne organizacje pozarządowe. Nauczyciele w specjalistycznych szkoleniach realizowanych przez ORE mogą uzyskać odpowiednie przeszkolenie do realizacji programów zlokalizowanych ww. wymienionym Banku.

Z zakresu profilaktyki agresji i przemocy w Banku programów ORE dostępne są m.in. programy: „Szkolna interwencja profilaktyczna”, „Jak sobie radzić z prowokacyjnymi zachowaniami uczniów? Metoda konstruktywnej konfrontacji”, „Szkoła dla rodziców i wychowawców”, „Skuteczne i konstruktywne zapobieganie

agresji w szkole", „*Trening zastępowania agresji ART*". Programy i materiały udostępnione są na stronie internetowej www.ore.edu.pl.

Jednocześnie Ministerstwo Edukacji Narodowej, w tym ORE w ramach współpracy międzyresortowej od kilku miesięcy przygotowuje kolejny program profilaktyki uniwersalnej "Unplugged" (Program Wszechstronnego Wpływu Społecznego) adresowany do uczniów klas VI szkół podstawowych oraz młodzieży gimnazjalnej. Obecnie trwają prace związane z jego adaptacją do warunków polskich oraz przygotowaniem kadry trenerów, którzy będą następnie szkolić nauczycieli.

Ministerstwo Edukacji Narodowej realizuje również działania z zakresu przeciwdziałania patologiom wpisane w ramach:

- Porozumienia zawartego w dniu 5 listopada 2008 r. o współpracy między Ministrem Sportu i Turystyki, Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministrem Edukacji Narodowej i Ministrem Zdrowia o wdrażaniu *Programu „Przeciwdziałanie poprzez sport agresji i patologii wśród dzieci i młodzieży*,
- Rządowego programu ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań „*Razem bezpieczniej*". Ministerstwo Edukacji Narodowej, odpowiada za podejmowanie działań w obszarze bezpieczeństwa w szkole oraz współpracuje przy realizacji zadań z zakresu bezpieczeństwa w ruchu drogowym, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, bezpieczeństwa w miejscach publicznych i w miejscu zamieszkania.

Ministerstwo Edukacji Narodowej w latach 2007-2009 realizowało Rządowy Program wspierania organów prowadzących w zapewnieniu bezpiecznych warunków nauki, wychowania i opieki w publicznych szkołach i placówkach pn. *Monitoring wizyjny wejść do szkół i placówek*. W roku 2008 r. zadania z zakresu monitoringu były finansowane w ramach rezerwy celowej budżetu państwa pn. *Bezpieczna i przyjazna szkoła*.

Z informacji uzyskanych od Kuratorów Oświaty wynika, że monitorowanie szkół i placówek przynosi konkretne efekty dotyczące poprawy bezpieczeństwa. Dyrektorzy szkół, w których funkcjonuje system monitoringu podkreślają, że obecność kamer mobilizuje uczniów do poprawnych zachowań, zwiększa bezpieczeństwo osób przebywających na terenie szkoły i w najbliższym otoczeniu, zmniejsza rozmiar zjawisk patologicznych w środowisku szkolnym.

Doświadczenie innych krajów, a także niektórych szkół polskich wskazuje, że monitoring wizyjny jest skutecznym, a zarazem stosunkowo prostym sposobem

podniesienia bezpieczeństwa uczniów i wychowanków, szczególnie tam, gdzie mamy do czynienia z liczną rzeszą młodzieży, tj. w szkołach i placówkach z dużą liczbą oddziałów, w zespołach szkół, a także w placówkach, w których wymagane jest stosowanie specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania. Obecnie na poziomie lokalnym podejmowane są przedsięwzięcia związane z uruchamianiem i rozbudową miejskich i osiedlowych sieci monitoringu wizyjnego, do których jest możliwość podłączenia kamer zainstalowanych na budynkach szkolnych. Organy prowadzące kontynuują działania związane z zakładaniem monitoringu w szkołach i placówkach na swoim terenie.

Profilaktyka przemocy i agresji jest również zadaniem poradni psychologiczno-pedagogicznych. W systemie oświaty funkcjonuje 554 publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym 18 poradni specjalistycznych.

Z pomocy poradni psychologiczno-pedagogicznych korzystają dzieci, młodzież i ich rodzice. Poradnie poza działalnością diagnostyczną dla rodziców dzieci z zaburzeniami zachowania, zagrożonych niedostosowaniem społecznym, zagrożonych uzależnieniem, organizują grupy wsparcia, zajęcia warsztatowe, terapię rodzin. Prowadzą również zajęcia psychoedukacyjnej terapię indywidualną i grupową dla dzieci i młodzieży.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. Nr 11, poz. 114) jest organizowana specjalistyczna pomoc dzieciom i młodzieży. Specjalistyczną pomoc psychologiczno-pedagogiczną udzielają: psycholodzy, pedagodzy, logopedzi oraz doradcy zawodowi zatrudnieni w przedszkolach, szkołach i placówkach.

Na terenie publicznych szkół organizowana jest ona w różnych formach m.in. jako zajęcia o charakterze terapeutycznym, zajęcia socjoterapeutyczne, zajęcia psychoedukacyjne

W roku 2009 Ministerstwo Edukacji Narodowej opracowało program zmian w obszarze kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz poradnictwie i pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Propozycje te są konsekwencją zmian dokonanych w realizowanej w przedszkolach i szkołach, począwszy od 1 września 2009 roku, nowej podstawy programowej. Wynikają także z potrzeby optymalizacji

dotychczasowych rozwiązań, w celu rzeczywistej indywidualizacji pracy z dzieckiem i efektywnego wspierania rozwoju jego predyspozycji i zdolności oraz pomocy w przezwyciężaniu trudności.

Celem projektowanych zmian jest świadczenie pomocy psychologiczno-pedagogicznej jak najbliżej dziecka, w środowisku jego nauczania i wychowania. Właściwie realizowane kształcenie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkołach obwodowych oraz pomoc psychologiczno-pedagogiczna zarówno na terenie szkoły, jak i w najbliższym środowisku ucznia, zapobiegnie powielaniu działań specjalistów z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole i w poradniach, a także kulturowo-społecznej izolacji rodzin i dzieci z niepełnosprawnościami.

Zgodnie z projektowanymi zmianami w każdym przedszkolu, szkole i placówce systemu oświaty zapewniającej kształcenie, wychowanie i opiekę dzieciom i młodzieży, powstaną zespoły składające się z nauczycieli i specjalistów, których zadaniem w szczególności będzie zaplanowanie, a następnie udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom. W pracach zespołu będą mogli uczestniczyć rodzice ucznia oraz na ich wniosek także inne osoby, np. lekarze lub inni specjaliści. Na wniosek dyrektora, w pracach zespołu będą mogli uczestniczyć również przedstawiciele poradni psychologiczno-pedagogicznej „opiekującej” się danym przedszkolem, szkołą lub placówką. Nauczyciele i specjaliści w toku codziennej pracy będą prowadzili obserwacje uczniów, zarówno w zakresie ich uzdolnień i predyspozycji, jak też pod kątem trudności w uczeniu się i zachowaniu się. Wyniki obserwacji będą stanowiły podstawę dostosowania formy wsparcia skierowanej do poszczególnych uczniów. Nauczyciele obowiązani będą do indywidualizacji oddziaływań pedagogicznych, zarówno na obowiązkowych, jak i na dodatkowych zajęciach edukacyjnych, a powołany w każdej szkole zespół będzie monitorował efektywność udzielanego dziecku wsparcia. Jednym z ważniejszych działań wspierających ucznia będzie opracowywany wspólnie przez nauczycieli i specjalistów zindywidualizowany program pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – indywidualny program edukacyjno – terapeutyczny dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym oraz plan działań wspierających (indywidualny lub dla grupy uczniów) dla pozostałych uczniów,

u których rozpoznane zostały inne specjalne potrzeby edukacyjne, w tym obszar związany z ich bezpieczeństwem.

Rolą przedszkola, szkoły i placówki będzie przede wszystkim wczesne wykrycie zagrożeń, zdiagnozowanie ryzyka wystąpienia trudności i szybkie udzielenie niezbędnego wsparcia. Natomiast w sytuacji, gdy nauczyciel stwierdzi, że stopień złożoności problemu wymaga specjalistycznej pomocy, a udzielone w szkole wsparcie nie przyniesie oczekiwanych efektów, poinformuje rodziców i poradzi zgłoszenie się z dzieckiem do poradni psychologiczno – pedagogicznej.

Wdrożenie proponowanych zmian przyczyni się do właściwej realizacji w przedszkolach, szkołach i placówkach kształcenia wszystkich uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz zwiększenia efektywności pomocy psychologiczno – pedagogicznej świadczonej zarówno na terenie szkoły, jak i w najbliższym środowisku ucznia”.

Pragnę podkreślić fakt, że zgodnie z art.1 cytowanej ustawy o systemie oświaty, szkoły i placówki wspomagają wychowawczą rolę rodziny. To po stronie rodziny leży szczególny obowiązek wychowania dziecka i przygotowania do życia, do pracy dla dobra społeczeństwa odpowiednio do jego uzdolnień.

Z poważaniem.

w/z MINISTRA
WZDZIAŁ
MŁDZIEŻY I SPORTU
Mirosław Sielatycki